

Рецензия

на дисертационния труд на **Валери Андонов Димчев**,
докторант на редовна подготовка към катедра „Музика”,
Факултет по изкуствата, ЮЗУ „Н. Рилски” – Благоевград

на тема

„МЕТОДИЧЕСКИ ПОДХОДИ В ОБУЧЕНИЕТО ПО ТАМБУРА В СТИЛОВЕ ОТ ЮГОЗАПАДНА БЪЛГАРИЯ”

за присъждане на образователната и научна степен „доктор”
по научната специалност Методика на обучението по музика
професионално направление 1.3 Педагогика на обучението по...
област на висше образование 1. Педагогически науки

Рецензент:

Филип Христов Павлов – доктор на изкуствоведческите науки, професор,
жив. ж.к. Младост 3, бл. 317, вх. А, ап. 3, 1712 София

Кандидатът Валери Андонов Димчев е роден на 8 юни 1963 г. в Благоевград. Още от своята детска възраст започва да свири на тамбура. Завършва средното си образование през 1982 г. в Националното училище за фолклорни изкуства, гр. Широка лъка, а висше образование през 1988 г. в Академията за музикално, танцово и изобразително изкуство, гр. Пловдив. Така с течение на годините той овладява все по-професионално музикалния инструмент и тамбурджийското изпълнителско изкуство се превръща в негова съдба. Създава своя фолклорна инструментална група и участва в различни музикални форуми. Валери Димчев води семинари и открити инструментални курсове в Европа, Канада, Малайзия.

През периода 1994-2000 г. работи като преподавател по тамбура в Националната хуманитарна гимназия „Св. Св. Кирил и Методий” – Благоевград. После в продължение на 7 год. е Музикален редактор и звукорежисьор в „БНТ Пирин“, а от 2014 г. вече е преподавател по тамбура в ЮЗУ „Неофит Рилски” – Благоевград.

В периода на неговата все по-активна дейност, Димчев аранжира повече от 500 македонски народни песни, които влизат трайно в репертоара на поколения талантлив български народни певци и певици. Той издава много албуми, на различни носители, с авторска и народна музика. Те получават разпространение в редица европейски държави, Канада и Америка. Значителна част от публикуваното творчество влиза в личната му концертно-изпълнителска практика. Участва в музикални проекти с други големи имена на българското изпълнителство и печели престижни международни награди. Важна част от творческата му дейност заема написването на оригинална музика за телевизионни и документални филми. Негова авторска музика е отличавана и с национални награди.

Според изискванията на Закона за научните степени и научните звания Валери Димчев представя разработена дисертация с тематика, която концептуално засяга съвременното изпълнителско развитие и новите тенденции в образованието, свързани със съхранението и развитието на специфичното и традиционно народно музикално изкуство. Научното изследване се базира на пряката му педагогическа и активна изпълнителска дейност в това направление. Несъмнено положителна роля за изграждане на цялостната изследователска и научна концепция на докторанта оказва и работата му с научния ръководител проф. д. н. Йордан Гошев.

Дисертационният труд е обсъден на заседание на катедра „Музика“, проведено на 4 Септември 2017 г. и е предложен за защита. Дисертацията има обем от 185 стр. От тях 147 стр. са основен текст, 3 стр. библиография, 3 стр. аудио и текстови приложения, 31 стр. нотни приложения. Използваната литература обхваща 30 източника на кирилица, 1 на латиница. Дисертацията е структурирана в увод, три основни глави, изводи и заключения, списък на ползваната литература и 3 приложения. Авторефератът отговаря изцяло на съдържанието на дисертационния труд.

Обект, предмет и цел на изследването са тамбурджийските изпълнителски стилове и обучението по тях, според традициите в Югозападна България, и изграждането на една съвременна методика, която да ги съхрани, осъвремени и развива като специфичен вид изпълнителско изкуство. Те са ясно формулирани и дават възможност в дълбочина да се обхване, разгледа и изясни заложената проблематика в цялостно изградената структура на дисертацията. Общият преглед на музикално-теоретичната литература представя в широка панорама различни мнения, съждения, изследвания, анализи, които още веднъж убеждават, че мотивите и аргументите на Димчев да се насочи към тази тематика са убедителни, целесъобразни и от важно значение днес за осмислянето и развитието на една специфична професия - тази на съвременния изпълнител на тамбура. **Достоверността на използваните материали от чужди научни разработки и публикации е несъмнена, както и представянето на постановки и изводи от тях, засягащи отделни моменти от изграждането на дисертационния труд.**

В глава I е направен общ исторически преглед на инструментариума, който се свързва с днешната тамбура, и неговото развитие през вековете. Разгледани са накратко тамбуроподобните инструменти, разпространявани в Балканите, и са представени техни разновидности и разлики в наименованията им. Литературата, която е ползвана, е от различни източници и представлява исторически интерес. Разпространението на този инструмент в нашите земи е заимствано от различни научни концепции и изследвания на най-значими български теоретици. Дисертантът защитава своята позиция, че многообразните модификации и

разновидности на тамбурата, изобразявани „ в културните ни паметници, дава право да се направи извода, че векове наред тя е била неотменна част от живота и бита на българина”. Тази теза очевидно стои в основата на неговата изследователска дейност. Музикалните примери подчертават разностранните проявления на свирачите и са доказателство, че инструментът е бил неразривно свързан с бита на хората, населяващи Югозападна България. Видовете тамбури, техните конструкции и строеве очертават развитието на инструментариума по нашите земи и отношението на майсторите-създатели към разпространението им. Представени са днешните разновидности на вече многострунните инструменти, както и действащите с особена сила през втората половина на XX век процеси на осъвременяване на инструментариума. Обект на разглеждане са разпространените методически ръководства и изпълнителски похвати при свиренето, с които се затваря историческия преглед на материала.

Обект на изследване във II глава, включваща 4 подточки, са подходите и разновидностите в обучението по тамбура, различията в изпълнителските стилове и в инструментариума, с който се свързват техните имена. Пространното са разгледани представителите и на двата полярни вида педагогика, позната в обучението по инструмента.

В дисертационния труд ясно са разграничени различните подходи за обучение по тамбура, които се свързват с имената на известни изпълнители и преподаватели. Всеки един от тях очертава своеобразния си изпълнителски стил, който защитава с изпълнение на автентични фолклорни мелодии и песни, като свири на избрания от него и майсторски овладян личен инструментариум. При самоуките свирачи в основата на тяхната подготовка е слухово-подражателният метод, чрез който векове наред се е предавало изпълнителството от един човек на друг и от поколение на поколение. Обратен на този подход в обучението, разпространен и днес, е този на професионално грамотните изпълнители. Разликата несъмнено се налага от необходимостта от нотно ограмотяване – писмен подход, който се използва при обучението в детските школи и в училищното образование. Дисертантът изказва тезата, че и сега функционира обучение с представители и на двата подхода. Но докато при т.нар. „слухари” това се свързва с по-ограничения и примитивен репертоар, свързан със съответния инструментариум и с липсата на по-висока изпълнителска цел, то при реалното музикално обучение се залага на създаването на народни изпълнители, които да продължат развитието на фолклорните традиции и тяхното разпространение по писмен път и в концертна дейност с новите усъвършенствани инструменти и с различни ансамблови партньори. Независимо от тенденциите на съвременността, у Димчев изкристализира идеята, че обхватът на педагогическите знания не трябва да подминава с безразличие историческото значение на старинния двугласен стил на изпълнение от Югозападна България и той следва

задължително да бъде обект на обучението по тамбура. Само по този начин „уникалният за българския фолклор изпълнителски стил може и трябва да бъде съхранен и продължен”. Днес интересът към свирене на фолклорни инструменти не се наблюдава като активна позиция в социалната среда, но той може да бъде възроден чрез активирането на интереса със съвременно отношение към звуковата среда и включването на тамбурата дори в необичайни инструментални комбинации.

В глава III на дисертационния труд се коментира необходимостта от създаване на методика за овладяване на характерните стилове от Югозападна България в обучението по тамбура. Държа да отбележа, че тук не става дума въобще за една съвършено нова методика, а по-скоро за разширяване формите на обучение чрез усвояването на старите изпълнителски стилове и приложението им в цялостния обем знания за този инструмент и творчество. Димчев се опира на съществуващите до този момент методики и общовалидни методически подходи при овладяването на тамбурата. Той търси кореспонденция дори с овладяването на класическия инструментариум (напр. пианото) като приема, че подходите на педагозите са идентични по отношение на общите творчески компоненти в изграждането на индивидуалния изпълнителски стил и художествено мислене. Тази позиция е интересна и не се застъпва често в научните търсения, които по-скоро отбелязват индивидуалните различия в методическите концепции, а не общите страни на педагогическото обучение по музика.

Всички компоненти на специализираното обучение по тамбура са насочени към комплексното развитие на ученика в технологичен, но и в музикален аспект. Те са много точно представени, научно обосновани и представляват онагледен пример на теоретичната концептуалност.

В мен предизвиква възражение заглавието на подточка 3.2, което считам за неточно: „Методически подходи, **специфични за обучението по тамбура в стилове** от Югозападна България”, защото изложените примери и детайли от образователната дейност са общовалидни и не засягат само и единствено обучението в региона и стила на свирене. Например: възрастта на учениците, стойката при изпълнение, работата с пръстите и перото, добрият звук, подходящите струни, изграждането на разнороден репертоар и т.н., които Димчев разглежда, са общи изисквания в педагогиката и не би следвало да се посочват диференцирано. Чак когато става въпрос за свирене на типичен инструментариум, с похвати от фолклорното минало, в ладове и метроритмики, характерни за Югозападна България, приемам спецификата за водеща в методическата позиция. Разбирам идеята на дисертанта да отбележи различието в своя методически подход, но той не би загубил нищо от смисъла си, ако напр. заглавието бъде в следното направление: *Методически подходи и развитие на **нови специфични умения** в свиренето на тамбура в стилове от Югозападна България.*

Разбира се, по-нататък всичко си идва на мястото и научната концепция се разгръща по същество. Адмирам педагогическата идея на Валери Димчев да насочи съвременното обучение по тамбура към усвояването на позабравените традиции в изпълнителството, защото народното творчество има своето значение и днес като художествено достижение, преминало и устояло на времето. А колкото по-богат става изпълнителският арсенал, толкова по-широк ще бъде репертоара на инструменталистите и публиката ще се среща с ценностите на целокупното народно и авторско творчество. Развитието на подобно обучение би било гаранция, че старинната традиция, преминала през времето, ще достигне обогатена до всеки от нас.

Чрез предложената методическа част в дисертационния труд, се надхвърлят очакваните граници на научното изследване. То може да изиграе положителна роля в изграждането на нови програми за обучение на ученици или студенти, които изучават фолклорен инструментариум, и за други, които се подготвят за бъдещи изпълнители или педагози в областта на народната музика.

Приносните моменти в дисертацията, както са посочени от автора, са изведени в шест точки, които представят естествено следващи се аспекти от познанието за народното изпълнителско изкуство и творчество в миналото и отразяват съвременна гледна позиция за неговото съхранение, осъвременяване и творческо развитие. Приносите убедително представят и разкриват многопосочността и широките граници на изследователската тема. Това научно изследване може да изпълни своята роля на източник на ценна информация и на нови знания за съвременното българско изпълнителско творчество. Независимо от факта, че изградената методическа концепция засяга изключително Югозападния регион и присъщия за него маниер и традиции на изпълнителско изкуство при свирене на тамбура, тя се явява неделима част от народностните традиции в България, които трябва да се съхраняват и развиват и в бъдеще.

Посочените допълнителни творчески и педагогически приноси разширяват обема на извършваните от дисертанта дейности, които носят белезите на висок професионализъм, отговорност към благородното дело на разпространител и застъпник на достиженията на българската фолклорна музика.

Научната разработка е защитена в основните ѝ аспекти от 3 публикации по нейните тематични направления, отпечатани в издания на АМТИИ Пловдив, НМА „Проф. П. Владигеров“, и НБУ - София през последния докторантски период на кандидата. Според тяхната поредност, в публикациите, се разглежда следната проблематика: **автентиката на намбурджийския стил; процесите, свързани със съвременното отношение към фолклора и настъпилите технологични промени в инструмента тамбура; съвременният ансамблов инструментариум.**

Музикалните примери онагледяват всички аспекти на научното съдържание, упражненията дават възможност за овладяване на различни специфични технически похвати, а приложените творби съставляват важен и ценен изпълнителски репертоар.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Като имам предвид:

- логическото изграждане и целостта на дисертационния труд;
- изводите и постигнатата цел на изследването;
- точният и научен език на повествованието;
- приносът в съотносителността и съпоставимостта на историческия и съвременен поглед към проблематиката;
- възможността за приложимост в педагогическата практика;
- значението му за съвременната интерпретация на народно и авторско творчество

убедено предлагам на почитаемите членове на Научното жури да присъдят на Валери Андонов Димчев образователната и научна степен „Доктор” по научната специалност Методика на обучението по музика професионално направление 1.3 в съответствие със ЗРАСРБ.

24. 10. 2017 г.
Благоевград

Подпис: